

КОНТРАНЕГАЦИЈА У КЛАУЗАМА ФИНАЛНИХ РЕЧЕНИЦА

Апстракт: У раду¹ се, примјеном структурно-семантичке методе, анализира један специфичан тип остварења негације у зависносној реченици српскога језика. У питању је негација у финалним реченицама сљедећег типа: Нисмо дошли у Стокхолм да изгубимо. У оваквим финалним реченицама негација је смјештена у основну клаузу, али она не дјелује на садржај основне него на садржај зависне клаузе, па има статус клаузалне контранегације. У раду се даје анализа генезе оваквих реченица, уз издавајуће и опис њихових структурних и семантичких карактеристика првенствено условљених специфичношћу саме контранегације.

Кључне ријечи: негација, псеудонегација, тотална негација, парцијална негација, контранегација, финална реченица

1. Када се говори о негацији у било којој врсти сложене реченице – била она независносложена или зависносложена – по правилу се анализа усмјерава на специфичност употребе негације „сагласне“ том типу синтаксичке структуре. Ни намјерне (финалне) реченице у томе нису изузетак. Један структурни (везнички) тип тих реченица – а то су реченице с везничком партикулом *ли* – остварљив је само с негираним потенцијалом у предикату зависне клаузе, с тим да „негатор“ *не* нужно долази на почетку зависне клаузе, испред аористног облика глагола *бити* из састава потенцијала и партикуле *ли*, тако да се ствара својеврсни негацијско везнички спој *не би(х/смо/сте) ли*, као нпр.:

(1) У петак сам отишао у салон господина Шобота да се шишнем *не бих ли*, будући да заступам радикале, *изгледао што уредније* (Курир, 26. 1. 2008, 3: Брана Црнчевић); Жељко прерушен у немачког официра упада у непријатељски логор *не би ли своју драгу спасао* (Блиц, 6. 5. 2006, 24); Пружићемо максимум *не бисмо ли победили Литванце и Босанце* (Блиц, 2. 10. 2005, 25); Није стигла да купи карту на некој од трафика па се зато упутила право шоферу, *не би ли* код њега нашла тикет (Политика, 11. 2. 2006, 28); Мелани Грифит одлучила да иде у стриптиз школу *не би ли удовољила свом три године млађем мужићу Антонију* (Курир, 708, 24. 8. 2005, 16); ...ружне маћехине кћери покушавају смањити стопала *не би ли обуле папучице* (Блиц, 26. 3. 2006, 4); и сл.

---

* mkovacevic31@gmail.com

¹ Рад је настао у оквиру научног пројекта 178014 *Динамика структура савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

У финалним (намјерним) клаузама ових зависносложених реченица, као што се из наведених примјера види, уз субјункторску партикулу *ли* долази *негирани потенцијал*. Но, и поред негираног потенцијала, значење зависне клаузе никада није одрично (Стевановић 1991: 848; Мразовић, Вукадиновић 1990:541), јер радња означена предикатом надређене клаузе није подузета ради нереализације садржаја зависне клаузе, него управо ради реализације тог садржаја. Негација је ту употребијелена због субјективног „личног односа према садржају“ зависне клаузе, па је говорникова „поузданост“, односно „извјесност“ да ће се радња финалне *не ли*-клаузе извршити „врло мала“ (Стевановић 1991:848; Ковачевић 1998:100). Друкчије речено, финално значење *не ли*-клаузе увијек је осложњено компонентом модалног епистемичког значења, пошто негација овдје упућује на говорникову процјену да није потпуно увјерен у реализацију циља означеног зависном клаузом. „Будући да *не ли*-финална клауза никада нема одрично значење, сасвим је разумљиво да у њој негација има експлетиван карактер“ (Ковачевић 2004: 208), па се зато, без бојазни од промјене основног значења, може замијенити финалном клаузом с везником *да* уз задржавање потенцијала у предикату, али уз губљење епистемичке семантичке модалне компоненте, као нпр.:

(1а) У петак сам отишао у салон господина Шобота да се шишнем *не бих ли*, будући да заступам радикале, *изгледао што уредније* [→ *да бих изгледао што уредније*]; Жељко прерушен у немачког официра упада у непријатељски логор *не би ли своју драгу спасао* [→ *да би своју драгу спасао*]; Пружићемо максимум *не бисмо ли победили Литванце и Босанце* [→ *да бисмо победили Литванце и Босанце*]; и сл.

1.1. Само у *не ли*-финалним клаузама негација има експлетиван карактер и носилац је модалног епистемичког значења те клаузе. У осталим везничким типовима финалних клауза – тј. у финалним клаузама с везницима *да* и како – негација није експлетивна него комуникативно нужна, зато што је израз одричног значења зависне клаузе. У таквим зависносложеним финалним реченицама надређеном клаузом обиљежава се свјесна акција бића (која имплицира реализацију његове воље и/или жеље) што представља начин досезања планираног циља обиљеженог зависном клаузом. Будући да је зависна клауза негирана, подузета акција увијек има за циљ спречавање реализације садржаја обиљеженог зависном клаузом, што јасно потврђују и сљедећи примјери финалних реченица с негираним зависним клаузама:

(2) Учинићу све *да не дође до обуставе рада* (Вечерње новости, 5. 9. 2012, 2); Али све сам то урадила *да Александар не би начинио прве кораке у напетој породичној атмосфери* (Куир, 7. 12. 2012, 24) и сл.

И свјесна акција обиљежена основном клаузом коју лице подузима ради остварења или спречавања циља означеног зависном клаузом може бити негирана, тј. основном клаузом може се означити свјесни поступак

нереализације одређене акције да би се предуприједило остварење „циљног“ садржаја зависне клаузе, као нпр.:

(2а) *Неће ових дана излазити напоље* да би се сачувао од прехладе; *Није им то хтио саопитити* како би избјегао њихове негативне реакције; *Није им се више јављао* не би ли га напoкoн оставили на миру. И сл.

1.2. У свим наведеним примјерима и са облигаторном и са експлетивном негацијом – како оном у финалној тако и оном у основној клаузи – опсег негације не прелази границе клаузе у којој је негација смјештена. То значи да се одрични или псеудоодрични карактер негације исцрпљује у оквиру садржаја формално негиране клаузе. Такав структурни и комуникативни статус негације финалне реченице дијеле с низом других зависно-сложених реченица са експлетивном негацијом у зависној клаузи (о типовима конструкција с експлетивном негацијом в. у Ковачевић 2004: 197-216), односно с низом зависносложених реченица са структурно-комуникативно облигаторном негацијом и/или у основној и/или у зависној клаузи. Дејство негације у таквим реченичним структурама не прелази, дакле, опсег садржаја задат границама клаузе у којој је негација смјештена.

2. А да то није општеважеће правило за све зависне реченица српскога језика показаће анализа једнога типа финалних реченица у којима негација структурно има статус *контранегације*. То значи да су њена позициона клаузална припадност и њено комуникативно дјеловање у „раскорак“, будући да клауза у којој је негација смјештена има потврдну, а клауза без негације одричну комуникативну вриједност. Негација тако своје дјеловање измјешта из клаузе којој структурно припада на клаузу с чијом структуром није у непосредној морфосинтаксичкој вези. Ријеч је о финалним реченицама у којима је основна клауза негирана али је њен садржај потврдан, док је зависна клауза потврдна, али она увијек, управо због негације у основној клаузи, подразумијева негирани циљ, циљ ради чије нереализације се и подузима акција обиљежена основном клаузом. На овај, прије свега негацијски специфичан тип, финалних реченица до сада у србистичкој или сербoкpoaтистичкoј литератури није скретана пажња; или тачније речено: њега србистичка и/или сербoкpoaтистичка научна и граматичка литература уопште и не региструју.

2.1. А у питању је врло обичан функционалностилски распрострањен тип финалних (намјерних) зависних реченица, које репрезентују следећи примјери из публицистичког стила српског стандардног (књижевног) језика²:

(3) *Не излази мo на терен да изгубимо* (Вечерње новости, 26. 5. 2012, 48); *Србија ни је дошла у Стокхолм да изгуби* (Политика, 5. 6. 2012, 36: наслов); *Ова екипа никада не би играла да намјерно изгуби или да себи намешта противника* (Курир, 8. 8. 2012, 37); *Не идемо да изгубимо* (Вечерње новости, 30. 9. 2009, 48); *Нисам никоме о томе*

---

² Списак извора из којих се наводе примјери дат је на крају рада.

г о в о р и о да б и х с е уверио да је то тако (Политика, 24. 11. 2012, КУН, 4); Н е р а д и м о нешто да бисмо добили признање (Вечерње новости, 9. 12. 2012, 3); Н е в о л и м о некога да би[смо] добили награду (Вечерње новости, 9. 12. 2012, 3); Гости н и с у д о ш л и у Београд да би поклонили победу Србима (Блиц, 11. 10. 2009, 44); Н и с а м с е п р и х в а т и о овога да бих истеривао вештице (Вечерње новости, 26. 12. 2012, 40); Н и с а м д о ш а о овде да обећавам куле и градове, само сам реалан (Вечерње новости, 26. 12. 2012, 40) и сл.

У свим наведеним примјерима, као што се види, предикат основне клаузе је негиран. Формално је, дакле, у питању тотална негација основне клаузе. Из тога би као нужан слиједио закључак да негација предиката истовремено значи и одричност садржаја цијеле основне клаузе. Такав закључак није, међутим, сагласан с комуникативном вриједношћу коју дате реченице имају у (кон)тексту.

2.1.1. Посматране одвојено од своје зависне клаузе, управне клаузе имају заправо обрнуту истинитосну вриједност од оне коју им намеће негација, будући да не изражавају одрични него потврдни садржај. То ћемо показати трансформацијом управних клауза у реченице, тј. структурним осамостаљењем надређених клауза, и то тако што ћемо у заградама са стрелицом реконструисати форму у којој је извршена хармонизација морфосинтаксичког облика предиката и истинитосне вриједности његовог садржаја:

(3а) *Не излазимо* [→ *Излазимо*] на терен; *Србија није дошла* [→ *је дошла*] у Стокхолм; *Ова екипа никада не би играла* [→ *увек би играла*]; *Не идемо* [→ *Идемо*]; *Нисам никоме о томе говорио* [→ *Свима сам о томе говорио*]; *Не радимо* [→ *Радимо*] нешто; *Не волимо* [→ *Волимо*] некога; *Гости нису дошли* [→ *су дошли*] у Београд; *Нисам се прихватио* [→ *Прихватио сам се*] овога; *Нисам дошао* [→ *Дошао сам*] овде.

2.1.2. Ако бисмо сада основним клаузама са оваквом комуникативном вриједношћу додали зависну клаузу, комуникативна вриједност цијеле сложене реченице била би потпуно супротна оној коју сложена реченица има у контексту, тј. била би обрнута оној коју јој је намијенио говорник, односно писац. Корпусне реченице, наиме, никако не значе оно што значе њихови у загради дати трансформи са усаглашеном формом предиката и његове истинитосне вриједности у оквиру управне клаузе:

(3б) *Не излазимо* на терен да изгубимо [→ *И з л а з и м о на терен да изгубимо]; *Србија није дошла* у Стокхолм да изгуби [→ *Србија је дошла у Стокхолм да изгуби]; *Ова екипа никада не би и играла* да намјерно изгуби или да себи намешта противника [→ **Ова екипа увек би и играла да намјерно изгуби или да себи намешта противника*]; *Нисам никоме о томе говорио* да бих се уверио да је то тако [→ **Свакоме сам о томе говорио да бих се уверио* да је то тако]; *Не радимо нешто да бисмо добили признање* [→ *Р а д и м о нешто да бисмо добили признање]; *Не волимо некога да би[смо] добили награду* [→ *В о л и м о некога да бисмо добили награду]; *Гости*

н и с у д о ш л и у Београд да би поклонили победу Србима [→ *Гости с у д о ш л и у Београд да би поклонили победу Србима]; Н и с а м с е п р и х в а т и о о в о г а да б и х и с т е р и в а о в е ш т и ц е [→ *П р и х в а т и о с а м с е о в о г а да б и х и с т е р и в а о в е ш т и ц е]; Н и с а м д о ш а о о в д е да о б е ћ а в а м к у л е и г р а д о в е [→ *Д о ш а о с а м о в д е да о б е ћ а в а м к у л е и г р а д о в е].

Трансформи финалних реченица дати у загради са стрелицом имају потпуно супротну комуникативну вриједност од оних корпусних, прије свега с обзиром на планираност (не)реализације циља израженог зависном клаузом. У корпусним примјерима реализација радње основне клаузе врши се с циљем избјегавања или онемогућавања реализација садржаја зависне клаузе, док је значење трансформа управо обрнуто: радња зависне клаузе врши се с циљем да дође до реализације садржаја обиљеженог зависном клаузом. У корпусним примјерима садржај зависне клаузе има статус „нежељеног циља“, док је у трансформима садржај зависне клаузе представљен као „жељени циљ“.

Управо та обрнута комуникативна вриједност финалне клаузе уз потврди и негирани предикат основне клаузе показује да се негација основне клаузе не може тумачити ни као тотална негација, тј. као одрицање вршења радње основне клаузе, ни као експлетивна или комуникативно редувантна негација, тј. као реализација радње основне клаузе без обзира на то да ли је њен предикат у негираној или потврдној форми.

2.2. У основној клаузи финалне реченице није, дакле, остварена ни тотална ни експлетивна негација, него је у питању – врло специфична – *парцијална негација*. Парцијална негација подразумијева негирање дијела а не цијелог садржаја реченице или клаузе (Мразовић, Вукадиновић 1990: 685-686; Ковачевић 2002: 83-85), и најчешће се изражава (о чему се опширно говори у Ковачевић 2002: 81-94) употребом *контрарних негираних конструкција*, које се могу реализовати или као *него*-конструкције типа *не X, него/но/већ Y* (као нпр.: *Данас не читам Андрића, него Ћопића*), или као *а не*-конструкције типа *X, (а) не Y* (као нпр.: *Данас читам Ћопића, а не Андрића*), или пак као *али не*-конструкције типа *X, али не Z* (као нпр.: *Читам Ћопића, али не данас*).

2.2.1. Парцијална негација, међутим, може да се изрази и формом тоталне негације када је из контекста јасно да се употребом негираног предиката не одриче садржај предиката, него садржај неког од ванпредикатских чланова. Да у таквим структурама негација предиката заправо подразумијева само парцијалну негацију неког ванпредикатског члана, потврђује семантичка еквивалентност таквих структура са недвосмислено негираним парцијалним *али не*-структурама, у које се као синониме могу трансформисати, што бјелодано потврђују трансформи које дајемо у загради са стрелицом:

(4) Њих тамо то *много не брине* [→ Њих тамо то брине, *али не много*] (Политика, 9. 12. 2012, 6); Драган Џајић *неће бити једини* кандидат

за председника Црвене звезде [→ Драган Џајић биће кандидат за председника Црвене звезде, *али не једини*] (Куир, 11. 12. 2012, 34); *Није се џабе говорило* [→ Говорило се, *али не џаба*] да кућа не стоји на земљи него на жени (Блиц, 16. 12. 2012, додатак Блиц Магазин, 4); *Нисмо играли на прави начин* [→ *Играли смо, али не на прави начин*] (Блиц, 23. 12. 2012, 40); *То не могу бити велика средства* [→ *То могу бити средства, али не велика*] (Вечерње новости, 26. 12. 2012, 2); *Не једите спанаћ ван сезоне* [→ *Једите спанаћ, али не ван сезоне*] (Вечерње новости, 6. 12. 2012, 38: наслов) и сл.

2.2.2. Управо такав статус има негација у основној клаузи финалних реченица које анализирамо (3). Разлика је, међутим, у томе што у *тим негираним клаузама ванпредикатски члан на који се искључиво односи негација није експлицитан, него се подразумева*, увијек је имплицитно присутан. У литератури је, наиме, већ уочено да у финалним (циљним) реченицама „испред везника *да* и потенцијала налазимо понекад прилог *зато* сам или у комбинацији са рестриктивним прилогом *само*“ (Ружић 2010: 430 у напомени). Ако у нашим корпусним примјерима (3) у структуру основне клаузе уведемо прилог *зато*, постаје готово очигледно да се негација предиката заправо реализује искључиво као парцијална негација наведеног узрочно-циљног замјеничког прилога *зато*. Показаћемо то анализом корпусних примјера, тако што ћемо у загради са стрелицом давати семантички еквивалентне реченичне структуре са експлицитно наведеним замјеничким прилогом *зато*:

(4а) *Не излазимо на терен* [→ *Не излазимо на терен зато* // *Излазимо на терен, али не зато*] *да изгубимо* (Вечерње новости, 26. 5. 2012, 48); *Србија није дошла у Стокхолм* [→ *Србија није дошла у Стокхолм зато* // *Србија је дошла у Стокхолм, али не зато*] *да изгуби* (Политика, 5. 6. 2012, 36: наслов); *Ова екипа никада не би играла* [→ *Ова екипа никада не би играла зато* // *Ова екипа увек би играла, али не зато*] *да намерно изгуби или да себи намешта противника* (Куир, 8. 8. 2012, 37); *Не идемо* [→ *Не идемо зато* // *Идемо, али не зато*] *да изгубимо* (Вечерње новости, 30. 9. 2009, 48); *Нисам никоме о томе говорио* [→ *Нисам никоме о томе говорио зато* // *Свакоме сам о томе говорио, али не зато*] *да бих се уверио да је то тако* (Политика, 24. 11. 2012, КУН, 4); *Не радимо нешто* [→ *Не радимо нешто само зато* // *Радимо нешто, али не само зато*] *да бисмо добили признање* (Вечерње новости, 9. 12. 2012, 3); *Не волимо некога* [→ *Не волимо некога само зато* // *Волимо некога, али не само зато*] *да би[смо] добили награду* (Вечерње новости, 9. 12. 2012, 3); *Гости нису дошли у Београд* [→ *Гости нису дошли у Београд зато* // *Гости су дошли у Београд, али не зато*] *да би поклонили победу Србима* (Блиц, 11. 10. 2009, 44); *Нисам се прихватио овога* [→ *Нисам се прихватио овога зато* // *Прихватио сам се овога, али не зато*] *да бих истеривао вештице*. (Вечерње новости, 26. 12. 2012, 40); *Нисам дошао овде* [→ *Нисам дошао овде зато* // *Дошао сам*

овде, али не зато] да обећавам куле и градове (Вечерње новости, 26. 12. 2012, 40); и сл.

У свим наведеним и сродним примјерима замјенички прилог *зато* у функцији финалног прилошког израза *ради тога* има катафоричку функцију. Он је, дакле, семантички празан с обзиром на претходећи му контекст, будући да му значење експлицира *да*-клауза која се на њ наслања, којој је он структурни ослонац.

2.2.2.1. Замјенички прилог *зато* – замјењив семантички прозирнијим и финално једнозначним прилошким изразом *ради тога* – као и све катафорски употребљене замјеничке лексеме унутар зависносложене реченице упућује на садржај слиједеће зависне најчешће *да*-клаузе, чијим навођењем се његово значење тек и експлицира (уп. исцрпну анализу улоге катафорски употребљених демонстративних замјеница у структури зависнослужених реченица у Ковачевић 2007). Будући да дати замјенички прилог са клаузом на коју катафорички упућује дијели исту функцију и исто категоријално значење – и то функцију финалне прилошке одредбе – тај је прилог у структури финалне зависносложене реченице комуникативно увијек редувантан, будући да катафорска ријеч на апстрактан начин изражава исти садржај као и зависна клауза којој отвара мјесто. Ту комуникативну редувантност прати и структурна редувантност, тако да се све финалне зависне реченице могу реализовати и без експлицитно наведеног замјеничког финалног прилога *зато* или прилошког израза *ради тога*. Такве реченичне структуре са елиптираним катафорским замјеничким прилогом или прилошким изразом готово потпуно су из употребе – како то показују и наши корпусни примјери (3) – истиснули примјере с експлицираним финалним катафорским прилогом или прилошким изразом.

2.2.3. Елиптирање катафорски употребљеног финалног прилога или прилошког израза наводи на закључак о структурној контранегацији у овом типу зависнослужених реченица. Наиме, преко морфолошки негираног предиката основне клаузе сада се више не негира замјенички катафорски прилог (јер он није наведен) него финална *да*-зависна клауза која је с тим елиптираним прилогом и функционално и значењски подударна. Из тога проистиче да је дјеловање негације контраклаузално: негација употребљена у основној клаузи има утицај само на садржај зависне клаузе, па се зато и остварује као *клаузална контранегација*³. То значи да је садржај основне клаузе – без обзира на то што јој је предикат негиран – увијек потврдан, док се формално потврдни циљни садржај зависне клаузе негира или као циљ уопште (упр. нпр.: Не излазимо на терен *да изгубимо* = Излазимо на терен *да не изгубимо*) или пак као примарни циљ који се жели постићи реализацијом акције изражене основном клаузом (уп. нпр.: Не во-

---

³ Проблем „контранегације“ готово да ни структурно ни семантички нема додирних тачака са тзв. подизањем или транспортовањем негације. О структурама са подизањем или транспортовањем негације в. исцрпно у Ковачевић 2004а: 70-88. и тамо наведеној литератури.

лимо некога да бисмо добили награду = Волимо некога, али не само да бисмо добили награду).

3. Да закључимо. Структурна контранегација подразумијева употребу негације у основној клаузи с тим да та негација своје дјеловање испољава у зависној клаузи. Контранегација у финалним реченицама типа *Нисмо дошли овдје да изгубимо* настала је у резултату парцијалне негације елиптираног катафорски употријебљеног замјеничког прилога *зато* или прилошког израза *ради тога* (уп. *Нисмо дошли овдје зато/ради тога да изгубимо* → *Нисмо дошли овдје да изгубимо*). До елиптирања катафорски употријебљеног замјеничког прилога или прилошког израза долази због његове комуникативне и структурне редувантности будући да исту функцију и исто значење (функцију прилошке одредбе и значење намјере) има и зависна клауза која се преко њега уводи експлицирајући му значење. На тај начин контранегацијске структуре показују да опсег дјеловања негације не само да не мора бити везан за обим јединице чијој структури негацијски елемент припада него да може бити и „контраструктуран“, тј. да се дјеловање негације може испољити и у јединици с којом она нема никакве структурно-позиционе везе.

3.1. Наша анализа је показала да је контранегација врло обична у финалним сложеним реченицама српскога језика. Анализа, међутим, отвара питање може ли се и у којим условима контранегација реализовати и у другим типовима зависносложених прилошкоодредбених реченица чија структурна генеза подразумијева постојање елиптираног катафорског замјеничког прилога или прилошког израза као пилоне зависној прилошкоодредбеној клаузи. Тек ће таква истраживања показати јесу ли финалне зависне реченице унутар прилошкоодредбених у потребу употребе контранегације уникатне, односно које су њихове специфичности, уколико осим њих контранегацију подразумијевају и неки други типови прилошкоодредбених зависних реченица.

Извори

Блиц – *Blic*, dnevne novine iz Beograda.

Вечерње новости – *Вечерње новости*, дневне новине из Београда.

Куир – *Kurir*, dnevne novine iz Beograda.

Политика – *Политика*, дневне новине из Београда.

Литература

- Ковачевић 1998: Милош Ковачевић, „Финалне и конструкције намјене“, у: *Синтакса сложене реченице у српском језику*, Београд: Рашка школа, 83-109.
- Ковачевић 2002: Милош Ковачевић, *Синтаксичка негација у српскоме језику*, Ниш: Издавачка јединица Универзитета у Нишу.
- Ковачевић 2004: Милош Ковачевић, „Типови конструкција са експлетивном негацијом“, у: *Огледи о синтаксичкој негацији*, Српско Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 197-216.
- Ковачевић 2004: Милош Ковачевић, „Око питања транспортовања негације“, у: *Огледи о синтаксичкој негацији*, Српско Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 70-88.
- Ковачевић 2007: Милош Ковачевић, „Улога форичких замјеничких односа у структурисању реченице“, у: *Србистичке теме*, Крагујевац: ФИЛУМ, 49-70.
- Мразовић, Вукадиновић 1990: Pavica Mrazović, Zora Vukadinović, *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*, Sremski Karlovci, Novi Sad: Издавачка књиžарница Zorana Stojanović, Dobra vest.
- Ружић 2010: Владислава Ружић, Зависне реченице са значењем циља, *Јужнословенски филолог LXVI*, Београд, 419-433.
- Стевановић 1991: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II Синтакса*, Београд: Научна књига.

Miloš M. Kovačević

COUNTER-NEGATION IN THE CLAUSES OF THE CLOSING SENTENCES

Summary

The paper, by the use of the structural-semantic method, analyses a specific type of the establishing of negation in the dependent complex sentence. It is about the negation in the closing sentences of the following type: *Nismo došli u Stokholm da izgubimo*. In these closing sentences the negation is in the basic clause, but it does not affect the contents. It, however, affects the contents of the dependent clause, so it possesses the clause counter-negation.

The structural counter-negation means the use of the negation in the basic clause, having in mind the fact that negation is expressed in the dependent clause. The counter-negation in the closing sentences, such as *Nismo došli u Stokholm da izgubimo*, was formed as the result of the partial negation in elliptic cataphoric adverb *zato* or adverbial expression *radi toga* (eg. *Nismo došli u Stokholm zato/radi toga da izgubimo* → *Nismo došli ovdje da izgubimo*). The cataphoric ellipsis of the adverb or adverbial expression is caused by its communicative and structural redundancy whereas the dependent clause, introduced by the cataphoric adverb explicating its meaning, has the same function and the same meaning (function of the adverbial expression and the meaning of purpose). In this manner the counter-negation structure indicates that the range of the negation does not have to be related to the circumference of the unit of the structure it belongs to and it as well may be “counter-structural”. This means that the negation may be expressed without any structural and positional relation to the unit it belongs to.